

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 505/2024-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených JUDr. Jaroslavom Viglaským, advokátom, Mlynská 54, Banská Bystrica, proti postupu Okresného súdu Žiar nad Hronom v konaní sp. zn. 7C/9/2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. apríla 2024 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v označenom konaní. Súčasne sa domáhajú priznania finančného zadostučinenia 9 900 eur každému z nich a náhrady trov konania.
2. Z ústavnej sťažnosti a súdneho spisu vyplýva nasledovný skutkový stav:
3. Sťažovatelia sa potom, ako bola v marci 2021 právoplatne zamietnutá ich žaloba z roku 2015 o zriadenie vecného bremena k inému pozemku žalovaných a bolo zrušené neodkladné opatrenie, ktoré im umožňovalo prístup k ich domu cez pozemok žalovaných, žalobou z 8. mája 2021 domáhajú zriadenia vecného bremena k inému príslušnému pozemku žalovaných, ktoré bude spočívať v práve cesty k ich domu. Okresný súd uznesením zo 17. mája 2021 na návrh sťažovateľov z 8. mája 2021 rozhodol čiastočným vyhovením ich návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia. Proti tomuto uzneseniu podali odvolanie sťažovatelia, ktorí navrhli neodkladné opatrenie zmeniť, keďže okresným súdom nariadené neodkladné opatrenie obsahuje nesprávne označenie príslušného pozemku. Z toho istého dôvodu podali aj návrh na opravu tohto

uznesenia. Proti uzneseniu podali odvolanie aj žalovaní, ktorí považovali návrh na nariadenie neodkladného opatrenia za nedôvodný. Krajský súd uznesením z 13. septembra 2021 uznesenie okresného súdu zrušil a zvýraznil, že súd je pri nariadení neodkladného opatrenia viazaný návrhom, ktorý bol však prekročený, keď neodkladné opatrenie bolo bez odôvodnenia nariadené k inému pozemku. Podľa krajského súdu sa okresný súd v ďalšom konaní má vysporiadať s námietkami žalovaných. Uznesenie krajského súdu bolo sťažovateľom doručené 22. septembra 2021.

4. Okresný súd znova o návrhu sťažovateľov na nariadenie neodkladného opatrenia rozhodol uznesením z 12. októbra 2021 tak, že ho zamietol a taktiež zamietol ich návrh na opravu zrušeného neodkladného opatrenia. Proti tomuto uzneseniu podali sťažovatelia 20. októbra 2021 odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením z 1. februára 2022 tak, že potvrdil uznesenie okresného súdu.

5. Dňa 23. marca 2022 okresný súd predvolal strany sporu na pojednávanie nariadené na 30. máj 2022. Právny zástupca žalovaných podaním z 13. apríla 2022 požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu čerpania dovolenky v termíne nariadeného pojednávania. Okresný súd jeho žiadosti vyhovel a pojednávanie nariadil na 13. jún 2022.

6. Po otvorení pojednávania 13. júna 2022 a výzve okresného súdu na eventuálne uzatvorenie mimosúdnej dohody bolo pojednávanie na základe návrhu právneho zástupcu sťažovateľov odročené na 25. august 2022.

7. Sťažovatelia podali 12. júla 2022 návrh na pripustenie ďalších žalovaných do konania a vydanie medzitýmneho rozsudku. Okresný súd uznesením zo 14. júla 2022 pripustil pristúpenie žalovanej v 3. a vo 4. rade do konania. Následne okresný súd zrušil pojednávanie nariadené na 25. august 2022 a v súvislosti s pristúpením ďalších žalovaných zabezpečoval zasielania ich vyjadrení a vyjadrení protistrán stranám sporu. Dňa 4. októbra 2022 okresný súd nariadil pojednávanie na 2. december 2022. Z dôvodu oznámenia o úmrtí žalovaného v 1. rade (5. novembra 2022, pozn.) bolo pojednávanie zrušené. Na základe návrhu právneho zástupcu žalovaných okresný súd uznesením z 29. novembra 2022 prerušil napadnuté konanie až do právoplatného skončenia dedičského konania po žalovanom v 1. rade.

8. Súvisiace rozhodnutie v dedičskom konaní nadobudlo právoplatnosť 13. júla 2023. Okresný súd uznesením z 31. júla 2023 rozhodol o pokračovaní v konaní s dedičmi ako žalovanými v 5. a 6. rade. Po doručení vyjadrení žalovaných v 5. a 6. rade k žalobe a všetkých vyjadrení protistránám nariadil 29. novembra 2023 okresný súd pojednávanie na 8. február 2024. Na základe žiadosti právneho zástupcu žalovanej v 2. rade bolo toto pojednávanie zrušené. Dôvodom bol zhoršený zdravotný stav žalovanej v 2. rade (manželky zosnulého žalovaného v 1. rade, pozn.).

9. Predchádzajúca ústavná sťažnosť sťažovateľov, ktorou namietali porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bola odmietnutá uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 676/2021-20 z 30. novembra 2021.

II. Argumentácia sťažovateľov

10. Sťažovatelia porušenie svojich práv vyvodzujú z toho, že okresný súd nekoná vo veci samej, o ktorej podľa ich názoru mal konať paralelne s konaním o nariadenie neodkladného opatrenia. Argumentujú významnými zbytočnými priet'ahmi v napadnutom konaní, ktoré spôsobil okresný súd tým, že odročil prvé pojednávanie nariadené na 30. máj 2022. Žiadosť právneho zástupcu žalovaných považujú za nedôvodnú. Sú presvedčení, že ak by bol okresný súd vykonal pojednávanie 30. mája 2022, resp. 13. júna 2022, mohla byť ich vec skončená. Postup v napadnutom konaní sa „skomplikoval až po tomto čase, keď zomrel žalovaný v 1. rade“.

11. Sťažovatelia namietajú nesústredený a neefektívny postup okresného súdu, ktorý s poukazom na § 63 ods. 3 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) mohol v napadnutom konaní pokračovať aj pred skončením dedičského konania. Za nedostatočne odôvodnenú považujú žiadosť právneho zástupcu žalovaných o odročenie pojednávania nariadeného na 8. február 2024. Zastávajú názor, že konanie žalovaných „vykazuje znaky koordinovaných obštrukcií“, pričom okresný súd nevykonal žiadne vhodné opatrenia podľa CSP a v napadnutom konaní nepokračuje.

12. Podľa názoru sťažovateľov napadnuté konanie tvorí bežnú súčasť sporovej agendy všeobecného súdu a nemožno ho považovať za zložité. Sťažovatelia svojím konaním neprispeli k zbytočnému predĺženiu napadnutého konania, sú aktívni a so súdom spolupracujú.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Na predbežnom prerokovaní preskúmal, či ústavná sťažnosť sťažovateľov obsahuje zákonom ustanovené náležitosti a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

14. Podstatou ústavnej sťažnosti je opakovane tvrdené porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a zodpovedajúceho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) v napadnutom konaní z dôvodu nečinnosti a neefektívnej činnosti okresného súdu.

15. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv neexistuje zásadnejšia odlišnosť (napr. I. ÚS 132/03, IV. ÚS 90/2010, II. ÚS 123/2022). Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

16. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07 I. ÚS 22/2016) spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitost'

veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. Teda záver o tom, či dĺžka konania je ešte primeraná a či už nie je, možno formulovať vždy s prihliadnutím na faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené, pričom pri posudzovaní dôvodnosti tvrdenia o porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je nutné ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o prietahy neodôvodnené, t. j. či sú pričítateľné súdu. Toto právo totiž nie je dotknuté, ak sú prietahy spôsobené výlučne konaním účastníka, prípadne ak ide o vec, keď dĺžka konania zodpovedá jej zložitosti. V takých prípadoch trvanie konania istú dobu spravidla nie je nedôvodné a potreba zásahu ústavného súdu nie je daná (napr. IV. ÚS 291/2020). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokovanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľov.

17. Predmetom napadnutého konania je žaloba o zriadenie vecného bremena. Ide o vec, ktorá patrí do bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov a po právnej stránke nie je zložitým konaním. Vychádzajúc z predloženého spisového materiálu, ústavný súd konštatuje, že napadnuté konanie je zložitejšie z hľadiska procesného, keďže v konaní vystupuje viacero subjektov, ktorých počet sa v priebehu konania rozširoval a menil z dôvodu právneho nástupníctva, ako aj na základe návrhu sťažovateľov. S uvedenými zmenami sa musel okresný súd priebežne procesne vysporiadať. Okresný súd sa tiež musel vysporiadať aj s návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia s prihliadnutím na skutočnosť, že sťažovatelia sú so žalovanými v spore o prístup k ich domu cez pozemky žalovaných už od roku 2015, pričom žaloba sťažovateľov z roku 2015 bola (v marci 2021) právoplatne zamietnutá. Ústavný súd podotýka, že predmet sporu nie je časovo zvlášť prioritizovaný, aj keď je nepochybné, že výsledok sporu je pre sťažovateľov významný.

18. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria ústavný súd z prehľadu procesných úkonov uskutočnených okresným súdom v napadnutom konaní zistil, že sťažovatelia mali určitý vplyv na spomalení priebehu napadnutého konania. V prvom rade je to žiadosť právneho zástupcu sťažovateľov o odročenie nariadeného pojednávania (bod 6 toho uznesenia, pozn.). V dôsledku návrhu sťažovateľov (z 12. júla 2022, pozn.) na pripustenie ďalších dvoch žalovaných do konania a vydanie medzitýmneho rozsudku bol zrušený aj termín pojednávania nariadený na 25. august 2022. Procesná aktivita sťažovateľov, ktorí svoje oprávnenia zaručené im CSP realizovali, síce sama osebe nemôže byť pripísaná na ich ťarchu, avšak okresný súd sa musel s ich návrhmi procesne vysporiadať, čo ovplyvnilo dĺžku napadnutého konania. Uplatnenie procesných práv tak zo strany sťažovateľa, ako aj ostatných účastníkov v priebehu konania nezakladá zodpovednosť sťažovateľa za zbytočné prietahy v konaní, ale v takomto prípade zodpovednosť nemožno pripísať ani na vrub súdu konajúcemu vo veci (napr. II. ÚS 181/04, III. ÚS 586/2012, II. ÚS 594/2021).

19. Pokiaľ ide o tretie hodnotiace kritérium – a to postup samotného súdu, ústavný súd zo zapožičaného súdneho spisu zistil, že okresný súd v doterajšom priebehu napadnutého konania postupoval v zásade plynulo, vykonával procesné úkony potrebné pre meritórne rozhodnutie. V jeho postupe nebolo zaznamenané žiadne obdobie nečinnosti. Po právoplatnom skončení konania o nariadení neodkladného opatrenia nariadil termíny pojednávania v primeraných časových úsekoch. Napadnuté konanie bolo po dobu celkove 8 mesiacov prerušené. Do celkovej dĺžky napadnutého konania nemožno započítať obdobie, počas ktorého bolo konanie prerušené, keďže

prerušenie konania bolo v konkrétnej situácii dôvodné a zákonné. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nečinnosť súdu v dôsledku existencie zákonnej prekážky jeho postupu, ako to je v prípade prerušenia konania, neposudzuje v zásade ako zbytočné prietahy v súdnom konaní (napr. I. ÚS 78/02, III. ÚS 42/02, I. ÚS 10/03, II. ÚS 65/2018, III. ÚS 51/2024).

20. Ústavný súd sa nestotožnil s námietkou sťažovateľov o nečinnosti okresného súdu (bod 10 tohto uznesenia). V posudzovanom prípade bolo potrebné pred samotným nariadením pojednávania vyriešiť otázku návrhu sťažovateľov na neodkladné opatrenie. Tento návrh, ktorý, ako to vyplýva aj z uznesenia krajského súdu z 1. februára 2022, bol sťažovateľmi menený a ako taký smeroval k umožneniu prechodu a prejazdu sťažovateľmi cez pozemok vo vlastníctve žalovaných v 1. a 2. rade, bol predmetom predchádzajúceho konania, ktoré bolo právoplatne rozhodnuté v marci 2021 (bod 3 tohto uznesenia).

21. V súvislosti s dôvodmi odročenia pojednávania ústavný súd konštatuje, že okresný súd odročil pojednávanie 13. júna 2022 na žiadosť sťažovateľov a ďalšie nariadené na 25. august 2022 z dôvodu ich podaných procesných návrhov, o ktorých bolo potrebné rozhodovať a ktoré boli podané mesiac pred určeným termínom pojednávania. Uvedeným postupom sťažovateľov tak došlo k opakovanému oddialeniu nariadenia ďalšieho vo veci plánovaného pojednávania, čo možno pripísať na vrub sťažovateľom. Ústavný súd sa nestotožnil s ich námietkou o nesústreďenej činnosti okresného súdu z dôvodu odročenia pojednávania nariadeného na 8. február 2024. Ústavný súd konštatuje, že nepovažoval za preukázané, že by v prerokovanej veci šlo o obštrukčné správanie, na ktoré mal okresný súd reagovať prijatím primeraných opatrení. Z obsahu súdneho spisu je zrejmé, že pojednávanie bolo odročené dôvodne, pre zlý zdravotný stav žalovanej v 2. rade, ktorej prítomnosť na pojednávaní aj vzhľadom na predchádzajúce súdne konanie bola pre okresný súd potrebná. Z rovnakého dôvodu bolo odročené aj pojednávanie nariadené následne na 4. júl 2024. Ďalšie pojednávanie vykonané 3. septembra 2024 bolo odročené s cieľom doručenia ostatného podania sťažovateľov žalovaným a okresný súd nariadil vykonanie ohliadky na tvare miesta 28. októbra 2024.

22. Ústavný súd musí poukázať na to, že sťažovatelia napriek tomu, že namietajú celkovú dĺžku konania a s tým spojený stav ich právnej neistoty, na jednej strane využívajú procesné nástroje, ktoré im poskytuje súčasná právna úprava (procesné návrhy, návrhy na odročenie pojednávania, návrhy na zmeny petitu), avšak na strane druhej nie nezanedbateľným spôsobom predlžuje celkovú dĺžku konania, čo následne vyvoláva pochybnosti o sťažovateľmi tvrdenej intenzite ich ujmy spojenej s celkovou namietanou dĺžkou napadnutého konania.

23. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť možno považovať tú ústavnú sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 92/04, III. ÚS 168/05). Zjavná neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na konanie bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže vyplývať aj z toho, že porušenie tohto základného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, ktoré z hľadiska svojho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo vôbec uvažovať o zbytočných prietahoch (m. m. II. ÚS 93/03, II. ÚS 177/04).

24. V nadväznosti na uvedené ústavný súd konštatuje, že celková dĺžka napadnutého konania do podania ústavnej sťažnosti predstavuje 3 roky. Z toho bolo konanie prerušené počas obdobia

8 mesiacov. Takúto dĺžku vo všeobecnosti nemožno hodnotiť ako extrémne dlhú, resp. ako nezlučiteľnú so základným právom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Berúc do úvahy okolnosti týkajúce sa zložitosti vecí, správania sťažovateľov, procesné úkony okresného súdu, otázku prerušenia konania, celkovú dĺžku konania a predmet konania (ktorý nespadá do okruhu vecí, pri ktorých sa vyžaduje mimoriadna rýchlosť konania), ústavný súd konštatuje, že nedospel k záveru o existencii zbytočných prietahov zapríčinených okresným súdom v napadnutom konaní, ktoré by dosahovali ústavnoprávnu intenzitu.

25. Medzi namietaným porušením základného práva sťažovateľov na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ich práva na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a napadnutým postupom okresného súdu nie je relevantná súvislosť, ktorá by signalizovala porušenie označených práv a možnosť vyslovenia ich porušenia po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

26. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi uplatnenými v ústavnej sťažnosti.

27. Odmietnutie ústavnej sťažnosti nebráni sťažovateľom obrátiť sa v budúcnosti opätovne na ústavný súd v prípade, ak súd nebude v ďalšom postupe konať bez prietahov.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. októbra 2024

Robert Šorl
predseda senátu